Americké vojenské dohody rozdeľujú Európu aj NATO, vysvetľuje novinár, politológ Dag Daniš

- CZ24 News | 8. února 2022

SLOVENSKO/USA: Sny o európskom pilieri NATO padajú. Američanom sa darí najväčšie európske krajiny vyradiť z hry a usadiť v kúte.

Poslanci budú už o pár hodín rozhodovať o spornej vojenskej dohode s Američanmi. Viacerí z nich pritom zjavne netušia, o čom budú hlasovať.

Tí z nich, ktorí tlieskajú dohode, radi opakujú tri frázy:

– že dohoda posilňuje Alianciu a zvyšuje bezpečnosť Slovenska,

– že dohoda neobmedzuje slovenskú suverenitu, lebo o amerických vojakoch na Slovensku bude aj ďalej rozhodovať parlament,

– že otázka skladovania či prepravy amerických jadrových zbraní je bezpredmetná a vyriešená doložkou, ktorú zverejnila prezidentka Čaputová.

Všetky tri tézy sú falošné.

1. Odsunutá Európa

V prvom rade – vojenská dohoda so Spojenými štátmi nemá nič spoločné s NATO. A už vôbec nie s jeho posilnením. Je to presne naopak. Dohoda má umožniť Američanom, aby mali voľné ruky aj v tých vojenských operáciách, ktoré nebudú mať podporu Aliancie, respektíve kľúčových európskych členov NATO.

Dohoda priamo súvisí s bezpečnostnou krízou okolo Ukrajiny. A so snahou Spojených štátov, Británie a Kanady vojensky tlačiť na Rusko – hoci aj bez podpory Nemecka či Francúzska a v rozpore s európskymi záujmami.

Nemci a Francúzi sa už niekoľko rokov pokúšajú posilňovať európsku bezpečnostnú politiku. Tak, aby bola menej podriadená rozhodnutiam Spojených štátov. Keďže projekcie o mocnej „eurofederácii“ sú dnes zúfalo nereálne, skúšajú to aj v rovine reálpolitiky. Cez politickú emancipáciu Európy vnútri NATO, respektíve cez zvyšovanie váhy tzv. európskeho piliera Aliancie.

V skratke: Nemci a Francúzi chcú dôraznejšie vstupovať do rozhodnutí Aliancie, ktoré sa priamo týkajú Európy. Zablokovali pozvánku do NATO pre Ukrajinu a Gruzínsko (už v roku 2008). Nepodporili programy NATO na vyzbrojovanie Ukrajiny. A presadzujú novú európsku bezpečnostnú dohodu, ktorej súčasťou by bolo – okrem mimoeurópskych Spojených štátov – aj Rusko.

Tieto európske emancipačné pokusy sa nedejú na pôdoryse EÚ, ale na pôdoryse NATO. Nemci a Francúzi využívajú svoje členstvo v Aliancii a snažia sa ovplyvňovať spoločné rozhodnutia. Alebo blokovať tie, ktoré sú v rozpore s európskym záujmom (zapájanie NATO do operácií na Ukrajine).

Američania nemôžu politiku kľúčových európskych členov NATO ignorovať.

No môžu ju obchádzať: vojenskými operáciami mimo rámca Aliancie.

Presne na tento účel im slúžia dohody o vojenskej spolupráci. Dohody zaväzujú východoeurópske krajiny, aby umožnili sólo vojenské akcie Spojených štátov. Hlavne v oblasti skladovania a prepravy vojenského materiálu na miesto určenia: k ruským hraniciam.

NATO, presnejšie kľúčové európske štáty, tým Američania stavajú mimo hry. Spoločné rozhodovanie všetkých členov aliancie je minulosť. Tempo udávajú Spojené štáty s Britániou a ich ozbrojené sily – bez ohľadov na postoje európskeho jadra Aliancie.

Predmetom ich záujmu, kde presadzujú špeciálne bilaterálne vojenské dohody mimo pôsobnosti NATO, sú na juhu štáty Balkánu (kvôli Čiernemu moru), potom štáty východnej Európy (hlavne Pobaltie a Poľsko) a napokon aj niektoré severské krajiny (kvôli prístupu k Baltskému moru).

Slovensko je niečo ako tranzitný uzol.

Inými slovami: Američanom sa podarilo rozdeliť Európu aj Alianciu na dve časti. A odrezať západoeurópsky klub od politického rozhodovania.

A nielen to.

Zmluvy o vojenskej spolupráci napokon odrežú od rozhodovania aj krajiny z východného bloku, ktoré ich podpísali. Americké ozbrojené sily získajú výlučné právo využívať ich vojenskú infraštruktúru na svoje vojenské operácie (rozmiestňovanie zbraní, skladovanie munície, preprava zbraní a vojakov). Hoci aj bez toho, aby to nové vlády v týchto štátoch v budúcnosti podporovali. Zmluvy ich na 10 rokov zaväzujú, aby tolerovali akékoľvek využitie „prenajatých vojenských objektov“, ktoré budú „vo výlučnej správe a pre výlučné použitie amerických ozbrojených síl“.

Slovom, dosah členských štátov Aliancie na vojenské rozhodnutia v Európe bude minimálny. A dosah východných krajín (so špeciálnymi vojenskými záväzkami) na jednostranné vojenské aktivity Spojených štátov takisto…

Američanom sa tým podarilo naplniť program „divide et impera“. Rozdeľuj a panuj.

Aliancia so svojím európskym pilierom z toho vychádza oslabená a ešte viac závislá od velenia Spojených štátov. Desať rokov bude mať pred sebou len dve možnosti. Buď neochotne, v rozpore s vlastnými záujmami, prikývne na vojenské rozhodnutia Američanov v Európe. A zúčastní sa, aby si udržala aspoň symbolický vplyv na kontinente (takto to bolo pri rozhodnutí Američanov bombardovať Juhosláviu). Alebo bude celkom mimo hry. Na lavičke.

Takže: ak vás bude nejaký pomýlený poslanec presviedčať, ako vojenská dohoda posilní NATO, bude zjavné, že nerozumie tomu, o čom rozhoduje.

2. Suverenita

Ďalšou vecou, ktorá neplatí, sú vyhlásenia o zachovaní slovenskej suverenity. Alebo o rozhodovaní parlamentu, ktorý je vraj potrebný na schválenie operácií Američanov na prenajatých vojenských letiskách.

Podľa zmluvy majú mať americkí vojaci a kontraktori (príslušníci súkromných bezpečnostných agentúr) postavenie vojakov NATO – SOFA. Vždy. Teda aj v prípadoch, keď pôjde o vojenské akcie bez podpory a zapojenia NATO.

O presunoch vojakov s týmto štatútom nerozhoduje parlament.

Doteraz sa presuny vojakov NATO – SOFA riadili rozkazmi materskej krajiny, pričom hostiteľská krajina (v našom prípade Slovensko) malo právo na spolupodpis rozkazu. Išlo o formu spolurozhodovania.

Vo vojenskej dohode so Spojenými štátmi však v článku 7 stojí toto: Slovenská republika nebude vyžadovať spolupodpis rozkazov na presun amerických vojakov.

Ďalej: ozbrojené sily USA sú podľa zmluvy vyňaté z domácich regulačných pravidiel na registráciu a kontrolu cudzincov.

Zmluva tiež tvrdí, že prenajaté vojenské priestory budú vo výlučnej správe amerických síl pre ich výlučné využívanie. A pod ich vojenskou kontrolou. Vrátane rozmiestňovania, skladovania a prepravy zbraní a vojenských materiálov (aj nebezpečných, ako sa píše v zmluve nižšie).

A s právom na využívanie vzdušného priestoru aj pozemných komunikácií.

Vyňatie amerických ozbrojených síl z regulačných predpisov a z režimu spolupodpisu rozkazov (spolurozhodovania) je asi najspornejšou časťou dohody. Lebo vyraďuje Slovensko z možnosti ovplyvňovať, ako a v ktorých vojenských konfliktoch bude využívané jeho územie.

3. Jadrové zbrane

Ďalšou vecou, ktorá sa tvári ako vyriešená, hoci vyriešená nie je, sú jadrové zbrane.

Text dohody túto citlivú (a dúfajme, že len hypotetickú) otázku neupravuje.

Prezidentka Čaputová zverejnila právne nezáväznú „intepretačnú doložku“, kde sa píše, že prezidentka si vykladá dohodu tak, že neumožňuje skladovanie a prepravu jadrových zbraní. Lebo je to vraj v rozpore s dohovormi o nešírení jadrových zbraní, ku ktorým pristúpilo aj Slovensko.

Prezidentka tým išla nad rámec zmluvy a hlavne: použila neplatný argument.

Vysvetlili jej to Američania vo svojej „interpretačnej doložke“. Pripomenuli, že dohovory o nešírení jadrových zbraní sa týkajú slovenských jadrových zbraní (čo je naozaj bezpredmetné). Nie amerických, ktoré sú v rámci jadrového odstrašenia vysunuté vo viacerých štátoch Európy. A pripomenuli aj to, že dohoda so Slovenskom ani nepovoľuje, ani nevylučuje rozmiestňovanie konkrétneho druhu zbraní. A na záver dodali, že nemajú „zámer, plán ani dôvod“ skladovať jadrové zbrane na území Slovenska.

To určite sedí. Dnes Američania „zámer, plán ani dôvod“ na skladovanie jadrových zbraní na východe nemajú. Čo však neznamená, že to isté bude platiť aj zajtra.

S touto otázkou je to presne tak ako v texte dohody. Nerieši sa to.

Hoci by sa to malo riešiť. Priamo v texte dohody si to napríklad vyrokovali Nóri.

Záver: keďže dohoda prináša niekoľko sporných miest, ktoré ostali nevyjasnené, optimálne by bolo, ak by poslanci dohodu v predloženej podobe neschválili. A vrátili na rokovania. So slovenskými pripomienkami, vrátane tých, ktoré nezáväzne spísala a zrolovala do „doložky“ prezidentka.

Najhorším scenárom by bolo, ak by poslanci dohodu schválili (a chválili) len tak, v rámci pózovania. Bez toho, aby chápali, o čo ide a čomu poslúžili.

AUTOR: Dag Daniš

ZDROJ